

**Константин Арсеновић, генерал-мајор,
и мр Радован Томановић, генерал-мајор***

Све већи значај и актуелност свестраног изучавања позадинског обезбеђења и логистике довољан је изазов за расправу о позадинском обезбеђењу, полемистици и војној вештини. У методолошком и епистемолошком разматрању полемистике и војне вештине обично се уочава да је она оптерећена многим сазнајним проблемима који су настали због несагласности приликом одређења војне вештине и њених научних дисциплина, у коју спада и позадинско обезбеђење.

У позадинском обезбеђењу, полемистици и војној вештини изражени су заједнички интереси, али увек постоји и захтев за легитимитетом, који условљава захтев за доказивањем исправности сваког тог интереса.

Позадинско обезбеђење, односно логистика, има своју теорију, језик, предмет и методе, а тесно је повезано и са конституенсима из области осталих научних дисциплина – полемистике и војне вештине.

Увод

Бројне нове и противуречне манифестације најсавременијих технолошких таласа изазваних неслућеним продорима микроелектронике, информатике, роботике, биотехнологије и других креација „техничког ума“ снажан су повод, али и обавеза, да се са становишта војне науке¹ учини критички аналитички увид у све најважније узроке и последице готово незаустављивог похода технике у све поре модерне теорије војне науке и полемистике², и војне вештине као њене научне дисциплине.

У расправи о међузависности позадинског обезбеђења полемистике и војне вештине у основи се поставља питање јесу ли то два независна елемента науке у спољашњем окружењу у систему војних наука или

* Сектор позадине ГШ Војске Југославије.

¹ „Војна наука је скуп међусобно повезаних наука, научних дисциплина и научних теорија, које изучавају оружану борбу и оружане снаге (војску) са специфичних војних становишта. При томе, оне имају само заједничко подручје истраживања и у свему другом (осим војне вештине) више се ослањају на своје матичне науке и однос војних наука и војне доктрине“ (идејна скица за симпозијум).

² Полемистика или наука о оружаној борби јесте синтетизовано целокупно научно знање, или развојни скуп истинских, методски сређених знања највишег степена у оружаној борби и борбеним дејствима, и о проблемима и процесима припреме и реализације позадинског обезбеђења и њихових пратећих активности.

између њих постоји функционална зависност, те да ли позадинско обезбеђење утиче, у крајњем, на вођење оружане борбе и исход рата, односно да ли свеопштост војне вештине постаје мера свих односа у рату. У позадинском обезбеђењу и војној вештини изражени су заједнички интереси, али у њима увек постоји и захтев за легитимитетом, оправдањем које садржи захтев за доказивање исправности сваког од њих. Обузетост позадинским обезбеђењем као вредности самој по себи, и, с друге стране, опседнутост војном вештином као врховним добром, самим за себе, учинили су да се у систему војних наука створи више посебних научних дисциплина, у које спада и позадинско обезбеђење. У вези с тим, увек се поставља питање шта је савремено позадинско обезбеђење, да ли оно проширује сазнања војне вештине и да ли је, осим тога, посебан проблем истрајно задржавање прописаних доктринарних опредељења о сопственом развоју војне вештине под утицајем развоја позадинског обезбеђења или се војна вештина, због развоја позадинског обезбеђења (технички чинилац), „распада“ на „доктрине“ видова, затвара у тактичке носиоце развоја, или је то једини могући начин да се обезбеди самосталност, самосталан развој и равноправно учешће у војној вештини целокупних војних снага. Опште одговоре на та питања можда је лако дати, али ако се све то гледа у контексту епохалног развоја научно-техничке револуције и потреба сопственог развоја, долази се до нових питања.

Неки војни теоретичари с усхићењем наводе нове термине за „доктрину“³ на основу развоја наоружања и војне опреме („доктрина ваздушно-копнене битке“, „оперативно-маневарске групе“, „доктрина сукоба ниског интензитета“, „инфодоктрина“ итд.), не схватајући да је позадинско обезбеђење преузело улогу коју су до сада имали „стручњаци“ који су се бавили војном вештином. Исто тако, јављају се нови садржаји оружане борбе – „противелектронска борба“, „компјутерска борба“⁴ и слично, који су настали баш захваљујући стручњацима у позадинским службама. Међутим, она се одваја од лица која су је „измислила“ и вероватно ће у неким земљама постати сама себи „непријатељ“ јер је необучена лица не могу водити. Зато позадинско обезбеђење постаје саставни део војне вештине и полемистике.

Позадинско обезбеђење мора критички да се односи према свим искуствима и традицији. Из критичког односа према отворености треба

³ Прихватили смо јединствен приступ у дефинисању доктрине државе и војне доктрине из идејне скице за симпозијум: „Доктрина државе је систем комплементарних норми практичних делатности, односно специфичних функција државе формулисаних у политичкој, економској, правној, технолошкој, едукативној, информационој, војној, верској, и другим појединим доктринама. То је целовит и релативно трајан програм чијом реализацијом се остварује спољна и унутрашња безбедност неопходна за несметан друштвени развој и благостање грађана. Војна доктрина је компонента доктрине државе и представља реалностично, на поузданим знањима засновано, повезано изложено становиште о свим темељним питањима војне делатности у области њене интегралне одбране“.

⁴ Она треба командовању да омогући да „зада нокаут ударац и пре избијања традиционалних непријатељстава“... Алвин и Хајди Тофлер у књизи *Рат и антират*.

да се изради нова рационалност, нова синтеза свих сазнања универзалне војне науке и праксе. Проблеми позадинског обезбеђења морају се решавати строго системски, како би она постала ефикасна и економична наука, скуп више научних области из сфера друштвених и техничких наука. Истраживачи у полемистици и војној вештини морају да отклоне догматски став према позадинском обезбеђењу. Тај став се заснива на расуђивању о стварности без саморефлексије, тј. на некритичком усвајању искустава из позадинског обезбеђења или из њихових развијених научних дисциплина.

Позадинско обезбеђење и логистика

Позадинско обезбеђење (логистика) јесте конституенс посебне дисциплине војне науке,⁵ а и војне вештине, који садржи увек, имплицитно или експлицитно, став према фундаменталним проблемима војне науке, а и према бројним другим друштвеним и техничким наукама. Свака општа одредба вредности у историји позадинског обезбеђења, свако решење проблема односа између позадинског обезбеђења, полемистике и војне вештине, свако тумачење посебних сфера делатности, извора и врста обезбеђења засновани су на одређеним значајним проблемима везаним за чиниоце оружане борбе: људство и материјално-технички чинилац. Зато савремена војна наука позадинско обезбеђење схвата као своју посебну грану науке, као што су стратегија, оператика и тактика, која се бави теоријом и праксом изучавања и изналагања теоријских и практичних решења за стварање најповољнијих услова за непрекидан, поуздан и обједињен рад позадинских служби у реализацији својих обезбеђења.

Појам позадинско обезбеђење несумњиво има знатно шире значење него у обичном говору или у дискусијама научника и војних специјалиста. Под позадинским обезбеђењем се често подразумева целокупна територија земље која се налази у ратном сукобу, са свим људским и материјалним потенцијалима за техничка, саобраћајна, санитарска, интендантска и остала обезбеђења оружаних снага, као и обезбеђења живота и привредних активности целокупног становништва. Оно чини и део територије на којој је распоређена одређена јединица за извођење борбених дејстава и на којој се налазе њени позадински органи и јединице са материјалним резервама, као и део територије са које јединица користи материјална средства. При томе се увек заборавља зашто постоји нешто, што називамо позадином (позадина јединице, позадина непријатеља и слично), што не спада у позадинско обезбеђење. Јер, позадинско обезбеђење чини велики део свакодневног живота

⁵ Позадинско обезбеђење утиче на војну науку следећим конституенсима: 1) језиком, као системом симбола којим се служи; 2) искуственим чињеницама, као исказом интересубјективног карактера добијеног посматрањем, експериментисањем и мерењем појединачних функција, процеса и делатности; 3) законима, формулама, идеалним шемама и поступцима, и 4) методолошким правилима којима се регулише и усмерава функционисање позадинског обезбеђења.

војних снага, па је продрло у све облике делатности војне вештине. Захваљујући дејству бројних објективних и субјективних чинилаца, оно свуда тежи да створи и до савршенства развије своју вештину.

Уместо синтагме *позадинско обезбеђење* на Западу се углавном користи термин логистика, који је први пут у вези с војском употребио Лав VI Мудри, обухватајући њиме све делатности везане за припрему ратних похода. Жомини и Мехен су конкретније дефинисали и проширили значај логистике⁶ (назив логистика произишао је из речи логика, јер се логистика бави логистичком интеграцијом одређених активности које воде ка постизању једног циља). Иначе, термин логистика потиче од грчке речи која означава вештину решавања проблема помоћу слова (уместо цифара), а користили су га атински чиновници – логисти, за вођење финансија. У њиховим рукама су биле све припреме земље за вођење рата.⁷

„Према удружењу логистичара САД (The Society of Logistics Engineers) логистика обухвата вештину и науку управљања, инжењеријске услуге и техничке активности које се односе на техничке захтеве, пројектовање и развој, снабдевање и обезбеђење ресурса за одржавање техничких материјалних средстава, са циљем да се пружи ефикасна подршка у операцијама“.⁸ Логистика је временом прерасла у посебну научну дисциплину која, уз помоћ савремених научних метода и рачунарске технике, „може и да прогнозира развој тих процеса система, као и њихову цену, потребе и могућности; она може да врши оптимизацију разних процеса и система са финансијског, војног или неког другог становишта“.⁹ „Тачно је да је логистика поникла као део војне вештине и односила се на обезбеђење војних јединица разним потребама за вођење ратних операција. Међутим, она је давно прешла токове и укључила се у решавање подршке рада друштва у разним облицима његовог деловања“.¹⁰

Појмови *позадинско обезбеђење* и *логистика*, иако се често користе као синоними, битно се разликују по начину обликовања и функционисања, као и по обиму и начину решавања функција, процена и делатности. На основу знања о позадинском обезбеђењу и на основу емпиријских истраживања, може се закључити да оно, у основи, има надлежност само унутар војске, а логистика има шире значење и обухвата и надлежности изван војске. У организационом смислу, у оквиру позадинског обезбеђења релативно самостално се реализују сви његови подсистеми (као засебни сектори – службе, са многим заједничким функцијама које нису обједињене), а у оквиру логистике обавља се интеграција функција (производња, снабдевање, одржавање, транспорт, помоћне службе и инфраструктура).

У многим земљама света логистика је прерасла у једну од најважнијих научних дисциплина, у коју су укључени војни, привредни, економ-

⁶ *Војни лексиком*, ВИЗ, Београд, 1981, стр. 263.

⁷ Милојко Јеврић, *Логистика*, ВИЗ, Београд, 1984, стр. 10.

⁸ *Исто*, стр. 9.

⁹ *Исто*.

¹⁰ *Исто*, стр. 10.

ски, политички, научни и други капацитети. Према истраживачком пројекту „Примена логистичког приступа у организацији ВЈ“: „Логистика је интердисциплинарна област системских наука која обухвата организована и техничко-технолошка решења и све елементе организационог система који обезбеђују материјална добра на ефикасан и економичан начин за реализацију заданих циљева, са перманентним одржавањем захтеваног степена њихове расположивости кроз целокупни програмирани животни циклус“.¹¹

Без обзира на различита тумачења, позадинско обезбеђење и логистика имају исте циљеве, али и разлике у врсти и обиму делатности и начину реализације појединих функција позадинског обезбеђења. Наши војни теоретичари сматрају да је: „Позадинско обезбеђење, интегрални део материјалног и здравственог обезбеђења оружане борбе, скуп делатности команди, управа, јединица и установа Војске које организованим коришћењем материјалних извора, производно-услужних и здравствених капацитета у Војсци и на територији органа локалне самоуправе, обезбеђују што повољније услове за борбу, живот и рад оружаних снага“.¹²

Иако је позадинско обезбеђење чинилац који пресудно утиче на избор циља и вођење свих облика оружане борбе, оно има и задатак да објасни услове и дистанцу, као и могућности за истинито човеково саморазумевање, јер је човеков однос према самом себи најсложенији проблем. Наиме, савремени рат у којем ће се човек борити постаје технички рат. У њему је све више технике и информатике, и све више предмета које човек без врхунске обучености не може да користи. Човеков однос према рату све више постаје технички однос, а његово знање све више вештина, рационално знање о томе како у даљој ситуацији треба поступити да би се постигао жељени ефекат.

Већина војних теоретичара оправдано сматра да су савремено наоружање и војна опрема тесно повезани са војном вештином¹³. Војнотехничке науке, применом резултата добијених у стваралачкој пракси, припремају услове за ново стваралаштво војне вештине. „Војнотехничке науке су узрочно повезане са војном вештином. Уопште узев, узајамна повезаност војне вештине и војнотехничких наука је вишеструка, а изражава се углавном на два основна начина: прво, војнотехничке науке, ослањају се на достигнућа фундаменталних наука, на техничко-економску моћ земље и техничко-технолошки ниво производних капацитета; и друго, концепција војнотехничких наука је да развија нова борбена средства, за која се, затим, разрађује одговарајући начин њихове борбене примене – употребе. Зависно од сложености и намене

¹¹ Др Видоје Пантелић и др Миладин Николић, *Примена логистичког приступа у организацији ВЈ*, СП ГШ ВЈ, 1996, стр. 8.

¹² Љубица Вуковић, *Тактика позадине – појмовно одређење*, „Позадина“, бр. 6, 1989, ВИНЦ, Београд, стр. 35.

¹³ Војна вештина је спретност припадника Војске у брзом и тачном извођењу одређених активности стечена вежбањем и праксом. Она је интегрално уграђена у практичну делатност свих војних снага у миру и рату.

средстава војне технике, војна вештина утврђује конкретне начине тактичке и оперативне употребе сваког појединачног средства и свих њих узетих заједно, што је домет стратегије....

„Закономеран је сваки и супротносмеран утицај када војна вештина поставља пред војнотехничку науку задатак да створи нова борбена средства или да прилагоди постојећа новим начинима употребе. То је тај други начин испољавања узрочно-последичних веза и однос војне вештине и војнотехничких наука“.¹⁴ Према томе, постоји нешто што би се могло назвати општевојним проблемом позадинског обезбеђења. Он се састоји у томе како постићи оптималну равнотежу између позадинског обезбеђења, полемистике и војне вештине, институција и знања, спонтаности и планирања, трагања за новим и рутине, препуштања случају и подражавања строго одређених правила. Оба момента у тим супротностима истичу човека као значајног чиниоца оружане борбе.

Човек и техника су постали нераздвојни део борбене готовости оружаних снага, а о томе с посебном пажњом брине позадинско обезбеђење. Стање у којем се налазе човек и техника и њихова узајамна повезаност одређују ниво борбене способности и јединство војних снага у целини. Поред човека и технике, позадинско обезбеђење је везано и са националном привредом.¹⁵ Тај проблем је логистика давно решила, а Данкан Балатине је то потврдио следећим речима: „као веза између фронта и позадине, логистика је истовремено и војни елемент у националној привреди и привредни елемент у војним организацијама“.¹⁶ Зато се синтагма позадинско обезбеђење не може, као други појмови војне вештине – стратегија, оператика и тактика, протумачити једном једноставном дефиницијом која ће важити за све прилике. Адмирал Еклес наглашава: „војна логистика је процес планирања и обезбеђења добара и служби ради подршке војних снага“,¹⁷ или „логистика је обезбеђење материјалних средстава којима организоване снаге спроводе силу. У војном смислу то је стварање и непрекидна подршка борбених снага и оружја. Њен циљ је одржавање максималне борбене ефикасности“.¹⁸ Наше позадинско обезбеђење зависи од развијености привреде и њене способности да производи потребна НВО за сталну и непрекидну подршку војних снага. Зато од економских могућности зависе број и јачина борбених снага које се могу створити у једној земљи, односно позадинске могућности постављају границу у погледу снага које се могу

¹⁴ Бранко Мамула, *Узрочна повезаност ратне вештине и НИР-а у области војне технике и технологије*, „Војно дело“, 1/84, Београд.

¹⁵ Све активности из којих се састоји развој и оперативна употреба појединог средства или НВО подељене су у четири фазе: концепцијску фазу, фазу оцена, фазу пуног развоја и фазу производње и експлоатације. Кроз тај процес одвија се узајамно деловање између носиоца концепције ГШ ВЈ и носиоца развоја НВО – СМО – Војнопривредни сектор и корисника – јединица Војске, да би се обезбедило да систем који се развија најефектније задовољи потребе Војске.

¹⁶ Хенри Еклес, *Логистика у националној одбрани*, ВИЗ, Београд, 1968, стр. 28.

¹⁷ Исто, стр. 65.

¹⁸ Исто, стр. 40.

употребити у оружаном борби. Мобилизација предузећа за потребу производње НВО у домену је врховне команде, односно стратегије, која обавља потпуно интегрисано планирање и контролу производње.¹⁹ Логистика је вештина, наука и процес,²⁰ а њен циљ је стварање и непрекидна материјална и здравствена подршка војних снага.

Генерал-пуковник Јосип Грегорић, на питање зашто често наглашава да је од позадинског обезбеђења до политичких проблема само корак, одговорио је: „Не само корак већ и много мање. Јер позадинско обезбеђење је, по својој структури, веома хетерогено и обухвата исхрану, одевање, смештај, здравствену и ветеринарску заштиту, одржавање, ремонт технике, грађевинску делатност итд. Нарушавање било које од тих функција неповољно се одражава на морално-политичко стање, и тиме се директно умањује борбена спремност, доводи у питање остваривање задатака одбране, или још једноставније, ако би јединица остала без хране, лекова и слично... онда то одмах прераста у политички проблем. Шта то у данашњим условима значи излишно је посебно образлагати“.²¹

Значај и могућности које обезбеђује познавање позадинског обезбеђења – логистике први су схватили војни руководиоци, а затим пословни људи, инжењери, економисти, политичари и целокупан кадар који се бави управљањем и руковођењем разним системима. Савремена истраживања указују на то да се позадинско обезбеђење може дефинисати као систем комплементарних норми и практичних делатности војске у свим процесима командовања (планирање, организовање, извршавање, координација и контрола) специфичним позадинским подсистемима и функцијама формулисаним војним, економским, техничко-технолошким и другим достигнућима. То је целовит и реално трајан програм, чијом се реализацијом остварују неопходне функције, процеси и делатности помоћу којих се пружа подршка борбеним и неборбеним снагама и наоружању и војној опреми у миру, рату и било којем облику борбених дејстава. Оно је реалистично, на поузданим знањима засновано, повезано и сложено програмско становиште о основним питањима коришћења мирнодопских извора, залиха и резерви. Позадинско обезбеђење је целокупност свих знања у сфери теорије и праксе техничког, ваздухопловно-техничког, моранаричко-техничког, интендантског, саобраћајног, санитетског, ветеринарског, грађевинског, финансијског и противпожарног обезбеђења и поступака позадинских служби које су организоване на одговарајући начин за постизање заданог циља.

¹⁹ Производња је основни извор обезбеђења борбених и других средстава. Остварује се планским усмеравањем индустријске и пољопривредне производње. На том задатку се ангажују сви елементи система одбране СР Југославије. Савезно Министарство за одбрану планира и организује производњу и ремонт оружја и војне опреме у наменским капацитетима.

²⁰ Хенри Еклес, исто, стр. 74.

²¹ Интервју у листу „Народна армија“, бр. 2633, 28. децембар 1989.

У нашој теорији појам полемистика и војна вештина није до сада употребљаван у правом значењу. До сада је, уместо праве синтагме, кориштена синтагма *ратна вештина*, која је превазиђена и чини историјску категорију.²² Војна наука има своју вештину – тј. своју „војну вештину“, под којом треба подразумевати делатност људи у припремама и извођењу оружане борбе.²³ Војна вештина је практична област која је везана за поступак војника – старешине и његову особеност (талент, научност) „да одабере и употреби најпогоднија средства ради остваривања датог циља, ... да се утврди скуп норми како треба деловати да би се постигао одређени циљ“,²⁴ и нема никакве везе са „ратном вештином“. Због тога на овом симпозијуму о војној науци морамо дефинисати шта је то полемистика, да ли је то наука у настајању и наука о теорији позадинског обезбеђења, шта је то војна вештина и да ли је то пракса позадинског обезбеђења. Прихватамо да је полемистика теорија позадинског обезбеђења и да је војна вештина спретност војних снага у брзој и тачној припреми у вођењу борбених дејстава, стечена вежбањем и ратном праксом. „Пракса војне вештине је најважније, свесно усмерено и целисходно чулно-практично деловање војних (људи) снага, помоћу којег се најнепосредније мења објективна стварност припреме и вођења борбених дејстава и оружане борбе. Она је пракса војних снага – људи“.²⁵

У свету постоје различите поделе војне вештине. У западним земљама она се дели на стратегију и тактику, а у нас на стратегију, оперативу и тактику. У неким земљама позадинско обезбеђење – логистика, сматра се као трећи, односно четврти саставни елемент полемистике и војне вештине. Први који је сврстао логистику и разматрао је у оквиру војне вештине јесте швајцарски генерал Жомини (1779–1869). Међутим, његово тумачење, због неприхватања логистике као стварног елемента војне вештине, није правилно схваћено све до Другог светског рата. Од тог времена она има, са стратегијом, оперативом и тактиком, одлучујућу улогу у војној вештини и војној науци, тј. у руковођењу ратом. Сва три досадашња елемента војне вештине не могу имати теоријско упориште у постојећим системима конституисања војне науке без истинског и теоријског повезивања са позадинским обезбеђењем. „Стратегија, оператива и тактика јесу дисциплине војне вештине које истражују оружану борбу од њене целине (стратегија) преко њеног крупног дела (операција), до њених најситнијих делова (бој и борба)“.²⁶

Оружана борба и рат не могу се проучавати преко само једне самосталне науке. Наиме, свака наука има своја поља субординације,

²² *Војна наука* (симпозијум – збирка прилога) ВИЗ, Београд, 1971, стр. 6.

²³ *Исто*, стр. 7.

²⁴ *Исто*, стр. 69.

²⁵ Дарослав Шуљагић, *Иновирање структуре теорије наше ратне вештине*, „Војно дело“, бр., 2/97, НИУ „Војска“, стр. 124.

²⁶ Радован Радиновић, *Методe ратне вештине*, ВИЗ, Београд, 1983, стр. 107.

па и војна вештина има своју науку – полемистику, која има своје гране: стратегију, оперативну, тактику и позадинско обезбеђење – логистику, које се међусобно преплићу и сједињавају (шема 1). Исто тако, у пракси се не могу прецизно разграничити односи између њих, јер се њихове границе тешко уочавају, или се потпуно губе. На степен војне мисли код највиших органа руковођења (врховна команда) стратегија, оперативна и тактика су се толико испрелеле да су постале целина.²⁷ Сви проблеми и ситуације у рату мешавина су стратегијских, оперативних, тактичких и позадинских елемената. Све четири гране практичне војне вештине и теорије полемистике имају своје приоритете, задатке и циљеве, али су они међусобно повезани. Та веза је најтешња са позадинским обезбеђењем – логистиком.

Шема 1

Рат већ одавно није серија битака. Већ у Првом светском рату се осетила ограниченост стратегије наполеонско-клаузевицког типа, јер су нова техничка средства захтевала и одговарајуће поступке за које стратегије зараћених страна нису биле припремљене. Техника и стратегија су се нашле у раскораку, а и због друштвених односа био је потребан другачији поглед на карактер рата. Војна вештина уопште, а стратегија посебно, мора рачунати с тим да се важеће „истине“ стално мењају, па према томе и инерција све више уступа место научној критици и схватањима.²⁸

Стратегија, оперативна и тактика стварају планове за извођење операција, док позадинско обезбеђење – логистика обезбеђује средства за њихово спровођење. Наша војна стратегија је систем научних знања и вештина (теорија и пракса) о припремању и вођењу рата и употреби силе ради остваривања одређених политичких, економских и војних циљева. „Делатност највишег политичког, државног и војног руководства... Њен основни садржај је припремање и вођење оружане борбе и рата...“²⁹ Некада је своје циљеве остваривала преко тактике и оператив-

²⁷ Јосеф Капон, Информативни билтен превода, бр. 5/1981, стр. 434.

²⁸ Војна наука, исто, стр. 422.

²⁹ Војни лексикон, ВИЗ, Београд, 1981, стр. 588.

ке, али на основу развоја НВО стратегија може непосредно да утиче на исход операција и рата у целини. На свој начин, у остваривању борбених задатака оператика и тактика превасходно зависе од стратегије, те се у тој сразмери померио однос међу њима и повећала улога и значај стратегије и позадине. Позадинско обезбеђење постаје „сектор“ директно потчињен врховном команданту. Стратегија и позадинско обезбеђење постале су вештине стваралаштва свих снага на релацији основе плана употребе оружаних снага. Остварују циљеве које је задао највише војно руководство државе. У миру им је циљ одвраћање од спољне агресије, чување уставног система и целокупности територија, а у рату, са војним снагама и свим људским и материјалним потенцијалом, одбрана и очување националне територије од саме границе. Стратегија мора бити трајна, у прави час спроведена, са потпуним ослоном на производњу сопственог НВО и на услуге целокупних цивилних структура.

Категорија циља, односно његова величина, одређује да ли нешто припада оперативи. *Оператика* је научна дисциплина која се бави изучавањем припрема и начина вођења операција на копну, мору и у ваздушном простору. Она је битна компонента војне стратегије, с тим што оператика изучава задатке више или мање самостално, што зависи од конкретне ситуације и услова.³⁰ Предмет њеног изучавања су операције. Циљ операције се састоји у уништавању или разбијању крупних снага противника и у постизању таквих коначних резултата којима ће, поготову у новим условима, знатно утицати на ток и исход појединих етапа рата и рата у целини.³¹ Захваљујући развоју НВО, у операцијама су омогућени: повећање маневарских способности јединица, остварење дубоких продора, велике брзине дејства, брзе промене ситуација, непрекидност акција, ангажовање већег броја снага и слично, што је, повратном везом, све више утицало на несигурност позадине и повећање обима послова и задатака. Позадина је преко својих *техничких служби* стварала нова убојна средства, а тиме је и себи наметала нове задатке у обезбеђењу и решавању сопствених проблема.

Тактика је грана војне вештине која се бави изучавањем појава и законитости оружане борбе у домену боја и борбе и промене научно-теоријских сазнања у примању и извођењу тактичких радњи на копну, мору и у ваздушном простору. Обухвата теорију и праксу организовања, припремања и извођења боја и борбе и других тактичких радњи које произилазе из стратегије оружане борбе.³² Предмет тактике су бој и борба. Тактика је војна вештина употребе војних снага ради остварења оперативних и стратегијских планова и постизања циљева који су у њима постављени. Стратегија мора да се избори не само за оперативку и тактику него и за позадинско обезбеђење – логистику, за њихов развој,

³⁰ *Војна наука, исто, стр. 353.*

³¹ *Исто, стр. 435.*

³² *Војни лексикон, исто, стр. 608.*

и одговарајуће промене како би позадинско обезбеђење могло да одигра своју улогу и оствари донесене одлуке.

Битни чиниоци боја и борбе су: ватра, удар и маневар. Они су утицали на развој НВО који су знатно појачали ватрену моћ и дубину једновременог тучења непријатеља. Ватра као чинилац борбе и боја у веома је тесној вези с маневром и ударом. Наиме, ватром се припремају и прате маневар и удар. Повећана ватрена моћ и маневарска способност тактичких јединица непосредно утичу на удар боја и борбе. Удар сачињавају ватра и јуриш, а основна средства удара су ватре различитих врста и система наоружања и војне опреме. Јединице се доводе у повољнији положај маневром, који може да буде и маневар са ватром.³³ Сложеност технике усложнила је и позадинско обезбеђење, а тиме и бој и борбу, стварајући могућности за брзе измене ситуације и брзо груписање, прегруписавање, снабдевање, евакуацију рањеника итд. Развој рачунарске технике омогућио је коришћење разних метода помоћу којих се исход борбе или боја може унапред симулирати, а затим проверити у пракси.

Позадина, на основу подршке, одређује границе броја и јачине борбених снага које учествују у боју, борби или операцији. Очигледно је да могућности позадинског обезбеђења одређују границе стратегије, оператике и тактике. У оквиру теорије и праксе свих позадинских служби увек се постављају питања како и на који начин да се најбоље савладају позадински проблеми. Било у миру или у рату, разумевање основних позадинских проблема и принципа од суштинског је значаја за постизање успеха у боју, борби или операцији. Зато теоријске и практичне делатности позадинских служби чине: 1) научна сазнања о одређеним проблемима сваке позадинске функције; 2) искуствене чињенице које се стално научно верификују, и 3) утврђивање научних сазнања и могућности преласка на савремени логистички начин обезбеђења Војске Југославије. На тај начин ће се још повезати позадинска с осталим научним дисциплинама војне науке.

*

* *

Савремени рат је постао целина сукоба зараћених страна јер обухвата оружану борбу, политику, економију, дипломатију и остале димензије рата. У њему се употребљавају људи и савремено наоружање – техника. С обзиром на такво стање, позадинско обезбеђење – логистика, полемистика и војна вештина морају да буду: 1) засновани на науци и јединственом систему војних наука; 2) плански, системски и систематски дограђивани; 3) непрекидно усавршавани постојећим и проналажењем нових научних, практичних и организационих поступака; 4) поздани носилац експлоатације технике и да обезбеде успешно супрот-

³³ Војна наука, исто, стр. 456.

стављање техници противника; 5) засноване на свим принципима система човек – техника итд.

Литература:

1. Ф. Енгелс, *Антидиринг*, „Напријед“, Загреб, 1956.
2. И. Голушко: *Престројавање и проблеми позадине* (Перестройка и проблеми тыла). Тыл Вооруженных сил, 48 (1987), 4. април стр. 7–12, БП 10/1987.
3. Др Милојко Јеркић, *Логистика и оптимизација логистичког процеса снабдевања електронских уређаја резервним деловима*, ВИЗ, Београд, 1984.
4. Јосеф Капон, *Руковођење и командовање војном логистиком*, „Revue militaire Suisse“, 125 (1980), 9. септ. стр. 435–443; 1. нов. стр. 522–534, и 126 (1982), 1. јан. стр. 25–30.
5. *Савремена техника и ратна вештина* (зборник чланака), ГШ ЈНА, ЦСИ, 1983.